

Yerel Halkın İnanç Turizmine Yönelik Bakış Açılarının Demografik Özelliklere Göre Değerlendirilmesi¹

Evaluation of The Perspective of Local People Towards Faith Tourism According to Their Demographic Characteristics

Cenk Murat Koçođlu², Fatih Bakkalođlu³, Ayşegül Acar⁴

Öz

Bu çalışma, alternatif turizmin önemli bir çeşidi olan inanç turizmine yönelik Kastamonu'da yaşayan yerel halkın bakış açılarını tespit etmek ve bu bakış açılarının, demografik özelliklere göre farklılaşma durumlarını belirlemek üzere gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmış ve 385 kişiden veriler toplanmıştır. Veriler SPSS 22 paket programında analiz edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, inanç turizmine yönelik ölçekte; sosyo-ekonomik kazanımlar, turiste bakış açısı ve inanç kaynaklarının bilinirliği olmak üzere 3 boyut ortaya çıkmıştır. Yerel halkın inanç turizmine yönelik bakış açılarının genelde olumlu olduğu, özellikle yerel halkın inanç turizmi için gelen turiste bakış açısının diğer boyutlara göre daha olumlu değerlendirildiği tespit edilmiştir. Elde edilen bir başka önemli sonuca göre; yerel halkın cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim ve gelir durumlarına göre inanç turizmine yönelik bakış açılarının farklılaştığı ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnanç turizmi, demografik özellikler, Kastamonu

Abstract

The purpose of this study was to identify the perspectives of the local people living in Kastamonu for faith tourism, an important type of alternative tourism, and to determine the divergence of these views according to their demographic characteristics. Survey technique was used as data collection method in the survey and data were collected from 385 persons. According to the results of the analysis, faith tourism; socioeconomic gains, perspectives on tourism, and awareness of sources of belief three concepts emerged. It has been determined that local people's perspectives on faith tourism are generally positive and especially the local people's view of tourists coming to faith tourism is evaluated more positively than other dimensions. According to another important result obtained; It has been revealed that the perspectives of the local people towards faith tourism are positive and the points of view of the local people about faith tourism are different according to their gender, age, marital status, education and income situation.

Keywords: Faith tourism, demographic characteristics, Kastamonu

Araştırma Makalesi (Research Paper)

Submitted: 29 / 08 / 2019

Accepted: 02 / 10 / 2019

¹ Bu çalışma 20-22 Eylül 2018 tarihinde II. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresinde sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş şeklidir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, Turizm Fakültesi, cenk-murat@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-9888-6051

³ Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği A.B.D., fatihbakkaloglu@windowlive.com, Orcid: 0000-0002-5105-5955

⁴ Ar. Gör., Karabük Üniversitesi, Turizm Fakültesi, aysegulacar@karabuk.edu.tr, Orcid: 0000-0002-1871-4904

Giriş

Dünyanın birçok bölgesinde turizm faaliyetlerinin geliştirilebilmesi bakımından turizmde sürdürülebilirliği sağlayabilmenin önemli olduğu ifade edilebilir. Yılın belli bir dönemini kapsayan turizm faaliyetleriyle beraber hem destinasyonun bilinirliğini artırmak hem de bu bağlamda turizm gelirlerini düzenli hale getirebilmek için turizm destinasyonlarının birçoğu turizmin sürdürülebilirliği konusuna odaklanmıştır.

Sürdürülebilir turizm; sürdürülebilir kalkınma ilişkili, doğal ve kültürel çevreye duyarlı, hem şimdiki neslin hem de gelecek nesillerin turizmden faydalanabilmesini hedefleyen bir turizm türüdür. Bu çerçevede, kültürel mirasın korunması sürdürülebilir turizm için gözetilmesi gereken noktalardan biri olarak değerlendirilebilir. Çünkü turizmin devamlılığını sağlayabilmek için sürdürülebilir turizm anlayışı benimsenmelidir.

Dini aktiviteleri kapsayan inanç turizmi Türkiye’de sürdürülebilir turizm türlerini geliştirmek için üzerinde önemle durulan alternatif turizm türlerinden biri olup, insanların hem kutsal saydıkları mekanları hem de dini liderleri ziyaret etmesi olarak tanımlanabilir. Ancak Türkiye’de inanç merkezi niteliğinde şehirler olmasına rağmen, Türkiye açısından inanç turizmine yapılan yatırımlarda öncelikli amaç kültürel mirasın korunması değildir. Öncelikli amaç inanç turizmine yapılan yatırımlarla toplam turizm gelirlerine katkı sağlamaktır. Öte yandan, inanç turizmine konu olan eserlerin geri planda kalması, kesin bir envanter bulunmaması, mekanların ana turizm rotalarının dışında bulunma, amacı dışında kullanılarak eserlerin tahrip edilmesi, doğal afetlerden dolayı yok olma gibi sebeplerle bunlar yeteri kadar tanınmamaktadır.

İnanç turizmi konusunda kıymetli eserlere sahip merkezlerden biri de Kastamonu’dur. Şehir ve çevresinde Selçuklu döneminden başlayarak Cumhuriyet dönemine kadar birçok cami, mescit, türbe ve külliye bulunmaktadır. Bu nedenle yapılan araştırmada inanç turizmi açısından cazip olabileceği düşünülen Kastamonu ilinin inanç turizmi potansiyeli incelenmiştir. Çalışmada yerel halkın inanç turizmine bakış açısının demografik özelliklere göre farklılaşma gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla anket tekniği kullanılmıştır.

1. Kavramsal Çerçeve

İnsanlar geçmişten günümüze inanışları gereği çeşitli ziyaretlerde bulunma ihtiyacı duymaktadırlar. Bu çerçevede bireylerin ikamet ettikleri bölge dışında kalan inanç merkezlerini ziyaret etmek, dini unsurları ve simgeleri görmek, dini görevlerini yerine getirmek gibi amaçlarla gerçekleştirdikleri seyahatler inanç turizmi olarak tanımlanabilir. (Olçay ve Albuz, 2016).

Kastamonu ili ve çevresi çeşitli turizm faaliyetleri açısından değerlendirilmesine rağmen bölgedeki inanç turizmi potansiyeli ön plana çıkmamıştır. Bölgenin turizm faaliyetlerini çeşitlendirmesi amacıyla inanç turizmi öğelerinin tespiti, turizm altyapısının oluşturulması, tanıtım etkinliklerinde inanç turizmi unsurlarının da paylaşılması ve reklamının yapılması gerekmektedir.

Kastamonu bölgesi köklü tarihiyle inanç turizmi açısından zengin içeriğe sahiptir. Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğunun uzun süre himayesi altında olmasından dolayı birçok mimari İslam eserine ev sahipliği yapmaktadır. En çok bilinen eserler; Yılanlı Cami, Yılanlı külliyesi, Abdülfettah-ı Veli Türbesi, Nasrullah cami, Şeyh Şaban Veli Cami, Şeyh Şaban Veli Türbesi, Benli Sultan Türbesi, İsmail Bey Cami, İsmail Bey Türbesi, Yakup Ağa Cami ve Atabey Gazi Cami olarak sıralanabilir (Ünal, 2014).

İnanç turizmi ile ilgili Türkiye ve dünyada yapılan çeşitli akademik çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar;

Bingöl (2004)’ün yapmış olduğu çalışmada Akdeniz bölgesinde bugüne kadar yaşamış toplumların oluşturduğu çok fazla inanç öğesi barındırmasına rağmen bölgenin çoğunlukla deniz, kum ve güneş turizmi kapsamında değerlendirildiği ifade edilmiştir. Bölgedeki potansiyelin daha iyi değerlendirilmesi ve gelecek nesillere daha iyi aktarılması için öncelikle bölge içerisinde bulunan öğelerin analizi yapıp inanç ve kültür turizmi açısından korunması ve değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Şaman (2009)’ın yazmış olduğu yüksek lisans tezinde, Mersin ilinin birden fazla din tarafından değerli görülen bir alan olduğu konu edilmiştir. Çalışma iki aşamalı olup, ilk olarak Mersin ilinin inanç turizmi açısından sorunları, çözüm yolları, güçlü/zayıf yönleri, fırsat ve tehditleri açısından değerlendirilmiştir. İkinci aşama olarak Mersin ilini ziyaret eden turist profili ve seyahat sonrası tatmin düzeyleri araştırılmıştır.

Güzel (2010)’in yapmış olduğu çalışmada Türkiye’de bulunan inanç öğelerinin turistlerin inanç turizmine veya diğer turizm çeşitlerine yönelmesine olan etkileri değerlendirilmiştir. Bunun dışında turizmin çeşitlendirilmesinde inanç turizmi kavramı, önemi ve ekonomik getirileri incelenmiştir. Çalışmada incelenen diğer konular Hristiyan dünyası açısından Türkiye’deki inanç turizmi öğelerinin değerlendirilmesi ve turizm pazarının bölümlendirilerek inanç turizminin geliştirilmesi için öneriler verilmiştir.

Sargın (2006)'ın çalışmasında Isparta ili Yalvaç ilçesinin inanç turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi, turizm alt yapısı ve sorunları ve şehrin Hristiyan dünyası için reklamının yapılması gibi önerilerde bulunulmuştur.

İbret vd. (2015)'nin çalışmasında Kastamonu'da çok çeşitli turizm faaliyetleri yapılmasına rağmen inanç turizmi kapsamında bölgenin yeterince değerlendirilemediği ortaya konmuştur. Kastamonu ilinin bu kapsamda inanç turizmi unsurları değerlendirilmesi ve uygun şekilde tanıtımları yapılarak, inanç turizmi açısından güçlü/zayıf yönlerinin, turizm açısından fırsatlar ve tehditlerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Türkiye dışında farklı ülkelerde de inanç turizmine eğilim vardır, Morpeth (2011) Kuzey İngiltere bölgesinde bulunan dini öğelerin ziyaret edilmesi için yeni bir politika belirlenmesi, kilise ve katedrallerin daha geniş kapsamda değerlendirilmesi gerektiğini belirtiyor.

2. Yöntem

Araştırmanın amacı Kastamonu'da yaşayan yerel halkın inanç turizmine bakış açılarını belirlemek ve bu bakış açılarının demografik özellikler doğrultusunda farklılıklarını tespit etmektir. Amaç doğrultusunda araştırmanın örneklemini Kastamonu halkı oluşturmaktadır. Toplanan bilgiler betimleme yöntemi ile analiz edilmiş, veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır. Veriler, Gökteş (2016); Şahiner (2012) ve Usta'nın (2005) yapmış olduğu çalışmalardan derlenmiştir. Öte yandan, tüm ana kütleye ulaşmak mümkün olmadığından örnekleme yoluna gidilmiş ve kolayda örnekleme yöntemiyle 400 kişilik anket uygulanmıştır. 15 anketin eksik ve yanlış doldurulmasından dolayı, analizler 385 kişi üzerinden incelenmiştir. Örneklem hacmi, $n = Nt2pq/d2(N-1)+t2pq$ (Baş, 2001: 45), formülü ile hesaplanmış ve istatistiki olarak 385 örneklem büyüklüğünün anlamlı sonuçlar vereceği anlaşılmıştır. Araştırmada analiz yöntemi kapsamında tanımlayıcı istatistiki yöntemlere başvurulmuştur. Hipotezlerin analiz edilmesinde parametrik testlerden, t testi, ANOVA ve Tukey testleri kullanılmış ve yapı geçerliliğini test edebilmek için açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Araştırmada, yerel halkın inanç turizmine yönelik bakış açılarının demografik değişkenlere göre farklılaşma durumlarını belirlemek üzere, önceki araştırmalar doğrultusunda (Büyüksalvarcı vd., 2017; Gökteş, 2016; Kervankıran ve Eryılmaz, 2017; Şahiner, 2012), aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H₁: Yerel halkın inanç turizmine yönelik bakış açıları cinsiyetlerine göre değişmektedir.

H₂: Yerel halkın inanç turizmine yönelik bakış açıları medeni durumlarına göre değişmektedir.

H₃: Yerel halkın inanç turizmine yönelik bakış açıları yaşlarına göre değişmektedir.

H₄: Yerel halkın inanç turizmine yönelik bakış açıları eğitim durumlarına göre değişmektedir.

H₅: Yerel halkın inanç turizmine yönelik bakış açıları gelirlerine göre değişmektedir.

H₆: Yerel halkın inanç turizmine yönelik bakış açıları mesleklerine göre değişmektedir.

3. Bulgular

Araştırma sonucu elde edilen demografik bulgular Tablo 1'de sunulmaktadır. Tablo 1'de araştırma örneklemine ilişkin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, aylık gelir ve meslek gibi demografik veriler ortaya koyulmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Bayan	193	50,1	Bekâr	130	33,8
Bay	192	49,9	Evli	255	66,2
Toplam	385	100	Toplam	385	100,0
Yaş	Frekans	Yüzde	Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
18-29	113	29,4	İlköğretim	101	26,2
30-39	97	25,2	Lise	95	24,7
40-49	90	23,4	Ön Lisans	58	15,1
50-59	55	14,3	Lisans	122	31,7
60 yaş ve üstü	30	7,8	Lisansüstü	9	2,3
Toplam	385	100,0	Toplam	385	100,0
Gelir Durumu	Frekans	Yüzde	Mesleğiniz	Frekans	Yüzde

1500 ve altı	101	26,2	Memur	61	15,8
1501-2500 TL	86	22,3	Ev hanımı	73	19,0
2501-3500 TL	47	12,2	Emekli	67	17,4
3501-4500 TL	50	13,0	Sanayici/Tüccar	19	4,9
4501-5500 TL	73	19,0	Öğrenci	75	19,5
5501 ve üstü	28	7,3	Serbest Meslek	60	15,6
Toplam	385	100	Esnaf	30	7,8
			Toplam	385	100,0

Tablo 1'de katılımcıların demografik özellikleri yer almaktadır. Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında kadın ve erkek sayısının çok yakın olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş gruplarına bakıldığında, 18-39 yaş grubunun oranı yaklaşık %55 (200 kişi)'tir. Öte yandan, örnekleme 60 yaş ve üstü katılımcıların oranının çok düşük olduğu söylenebilir. Medeni durumlar incelendiğinde, örnekleme evlilerin oranı bekarlara kıyasla daha yüksektir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında, analize konu örneklemin yaklaşık %50'sinin (189 kişi) yükseköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelir durumları incelendiğinde, örneklem içerisinde az gelire sahip kişilerin çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların mesleklerine bakıldığında, %38'lik grubu öğrenci ve ev hanımları oluşturmaktadır. Örneklem içerisinde en az grubu yaklaşık %5 ile tüccar/sanayiciler oluşturmaktadır.

3.1. Kastamonu'da Ön Plana Çıkarılması Gereken Turizm Çeşitlerinin Önem Sırası

Bu bölümde Kastamonu'da yaşayan yerel halkın bölgede ön plana çıkarılması gereken turizm çeşitlerini önem derecesine göre değerlendirmeleri yer almaktadır.

Tablo 2. Önem Sırasına İlişkin Veriler

Sıra	Turizm Çeşidi	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Puan
1	İnanç	171	136	37	19	10	10	2	2326
2	Kültür	123	142	42	34	20	16	8	2159
3	Doğa	46	38	122	100	56	15	8	1766
4	Kış	31	36	52	109	104	41	12	1590
5	Deniz	10	7	86	73	70	98	41	1281
6	Yayla	2	16	23	27	97	126	99	975
7	Gastronomi	0	10	24	26	28	82	215	747

Tablo 2'de Kastamonu'da öne çıkarılması gereken turizm çeşitleri önem sırasına göre sıralanmıştır. Bunun için öncelikle turizm çeşitlerinin birinci sırada söylenme frekanslarına 7 puan, Yedinci sırada söylenme frekanslarına ise 1 puan olacak şekilde puan dağılımı yapılmıştır. Buna göre, Kastamonu'da yaşayan yerel halkın Kastamonu'da öne çıkarılması gereken turizm çeşitlerinden; ilk sırada 2326 puanla inanç turizminin olması gerektiğini ifade etmişlerdir. İnanç turizmini sırasıyla, kültür, doğa, kış, deniz, yayla ve gastronomi turizm türleri takip etmektedir. Bu konuda Eykay vd.,nin (2015) Antakya'da yaptığı araştırmada, yerel halkın kendi bölgeleri için en önemli gördüğü alternatif turizm türleri; inanç ve kültür turizmi, gastronomi turizmi ve doğa turizmi olarak sıralanmıştır. Benzer şekilde, Usta (2005) tarafından İznik'te yapılan araştırmaya göre, en önem verilen turizm türleri, inanç turizmi, kültür turizmi, gençlik turizmi ve üçüncü yaş turizmi şeklindedir.

3.2. Kastamonu'daki İnanç Turizmine Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizleri

Kastamonu'da yaşayan yerel halkın inanç turizmine bakış açılarına yönelik ölçeğin boyutsal yapılarını ortaya koymak, geçerlilik ve güvenilirliklerini belirlemek amacıyla açıklayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Öncelikle ölçeğe güvenilirlik analizi yapılmış ve ölçeğin güvenilirlik düzeyinin %91 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Kastamonu'daki İnanç Turizmine Yönelik Açıklayıcı Faktör Analizleri

İnanç Turizmine Yönelik İfadeler	Faktör Yükleri	Varyans %	G. Analizi
Sosyo-ekonomik kazanımlar			
Ülkelerin birbirine yakınlaşmalarında ve dünya barışına sağlamlasında Kastamonu'da yer alan kültürel hareketliliğin örnek teşkil ettiğine inanıyorum.	,800		
Kastamonu'nun kültürel zenginliği toplumsal yaşama, sanata, basın-yayın etkinliklerine, örf, adet ve geleneklere yansımıştır.	,795		
Kastamonu'daki inanç merkezleri sosyal ve kültürel faaliyetleri destekler.	,788		
İnanç turizmi Kastamonu'da kültürel zenginliğin oluşumunu sağlamıştır.	,780		

İnanç turizmi yöre halkının sosyalleşme düzeyinin yükselmesini sağlayacaktır.	,780	37,522	,879
Turistlerin gelmesi yörenin ekonomisine büyük katkılar sağlamaktadır.	,719		
Türkiye'nin farklı bölgelerinden gelen insanlar yeni yerler görme ve farklı kültürler tanıma isteğini oluşturdu.	,684		
Turiste Bakış Açısı			
*Diğer bölgelerden gelen insanların tarihi ve dinsel değerleri tahrip ettiklerine inanıyorum.	,855	16,373	,809
*Turistler yerel halkın kültürel ve ahlaki yapısını etkilemektedir.	,851		
*İnanç turizmi kapsamında Kastamonu'ya gelen turistler kültürel değerlerimizin değişimine neden olacaktır.	,736		
*Yabancıların ibadet etmeleri beni aşırı derecede rahatsız etmektedir.	,654		
İnanç Kaynaklarının Bilinirliği			
Burada bulunan cami, külliye gibi inanç merkezlerinin tarihini çok iyi bilirim.	,871	10,611	,746
Buradaki bütün inanç merkezlerini çok iyi bilirim.	,789		
Kastamonu'nun farklı dinler açısından ortak ibadet yeri olabildiğine inanıyorum.	,685		
Tarihi ve kültürel mekânlardan ön plana çıkan Hz. Pir Şeyh Şabanı Veli Külliyesidir.	,598		
Güvenilirlik Analizi: 0,908 Toplam Varyans: 64,505 Çıkarım Yöntemi: Temel Bileşenler Analizi, Döndürme Yöntemi: Kaiser Normalleştirilmesi ile Varimax, İterasyon Sayısı: 5			
KMO Uygunluk Ölçütü: 0,839 Barlett Küresellik Testi x2: 3032,098 p: 0,000			
*: Ters Kodlanmıştır.			

Kaiser normalleştirilmesine göre, özdeğeri 1'den büyük olan faktörler dikkate alınarak yapılan faktör analizinde, inanç turizmine yönelik ölçeğin üç boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Araştırmanın varyans yüzdesi toplamı 64,50 çıkmıştır. Bu oran %50'den yüksek olduğu için analiz geçerli görünmektedir (Scherer vd., 1988). Ortaya çıkan her bir boyuta güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiş ve inanç turizmine yönelik ölçeği oluşturan boyutlardan; "sosyo-ekonomik kazanımlar" %98, "turiste bakış açısı" %81, "inanç kaynaklarının bilinirliği" %75 seviyesinde güvenilir olarak ortaya çıkmıştır. Ölçeğin yapısal olarak güvenilir ve geçerli olması için güvenilirlik değerlerinin 0,70'in üzerinde olması gerektiği (Nunnally & Bernstein, 1994) ve bu ölçekte bu orandan yüksek çıktığı görülmektedir.

Tablo 4. İnanç Turizmine Yönelik Boyutlarının Ortalamaları

Boyutlar	Ortalama	S. Sapma
Sosyo-ekonomik kazanımlar	3,46	,87183
Turiste Bakış Açısı	4,06	,75354
İnanç Kaynaklarının Bilinirliği	3,68	,92422

Tablo 4'te inanç turizmine yönelik boyutların ortalamaları yer almaktadır. Buna göre, Kastamonu'da yaşayan yerel halkın inanç turizmi ile ilgili "turiste bakış açısı" boyutunun ortalaması 4,06 ile en yüksek ortalamaya sahip boyut olmuştur. Bu boyutu sırasıyla "inanç kaynaklarının bilinirliği" (3,68) ve "sosyo-ekonomik kazanımlar" (3,46) boyutları izlemektedir. Buna göre Kastamonu'da yaşayan yerel halkın kutsal yerleri ziyaret etmek amacıyla şehirlerini ziyaret eden turistlere karşı yaklaşımlarının olduğu ifade edilebilir. Bunun dışında, yerel halkın Kastamonu'daki inanç kaynaklarını bildiği ve tanıdığı da söylenebilmektedir. Diğer yandan verilerden hareketle inanç turizminin Kastamonu'ya sosyo-ekonomik açıdan katkı sağlayacağı yorumu yapılabilir.

3.3. Yerel Halkın İnanç Turizmine Yönelik Bakış Açılarının Demografik Özelliklere Göre Farklılığı

Kastamonu'da yaşayan yerel halkın inanç turizmine bakış açılarının demografik özelliklere göre farklılaşma durumlarını belirlemek amacıyla yapılan analizde kullanılacak verilerin normal dağılıp dağılmadığı, çarpıklık ve basıklık değerleri ile kontrol edilmiştir. Verilerin normal dağılması için çarpıklık ve basıklık değerleri -1.5 ile +1.5 arasında olmalıdır (Tabachnick & Fidell, 2013). Bu çerçevede söz konusu verilerin referans değer aralığında olduğu tespit edilmiş, parametrik testlerden t testi ve ANOVA analizleri uygulanmıştır.

Tablo 5. İnanç Turizmine Yönelik Bakış Açılarının Demografik Özelliklere Göre Farklılığı

Boyutlar	Cinsiyet		Medeni Durum		Yaş		Eğitim		Gelir	
	t	P	t	P	F	P	F	P	F	P
Sosyo-ekonomik kazanımlar	2,307	,022	3,220	,001	6,608	,000	3,457	,009	3,790	,002
Turiste bakış açısı	,313	,755	2,150	,033	,849	,495	2,628	,034	1,019	,406
İnanç kaynaklarının bilinirliği	,786	,432	1,236	,217	,629	,642	2,996	,019	1,264	,279

Tablo 5'teki cinsiyete göre ve medeni duruma göre yerel halkın inanç turizmi bakış açılarının farklılığını analiz etmek amacıyla t testi yapılmış ve inanç turizme yönelik boyutlardan; sosyo-ekonomik kazanım açısından kadınların bakış açısının olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Turizmde istihdam edilen kadın sayısının az olması, onların olumsuz düşüncelerinde etkindir denilebilir. Bu sonuca göre, araştırmanın ilk hipotezi kısmen kabul edilmiştir. Öte yandan evlilerin bekârlara göre sosyo-ekonomik kazanımlar konusuna olumlu yaklaştıkları belirlenmiş, bu bağlamda araştırmanın 2. hipotezi kabul edilmiştir.

Yerel halkın yaşlarına göre inanç turizmine yönelik bakış açılarının farklılığını test etmek için ise ANOVA testi yapılmış ve sosyo-ekonomik kazanımlardaki farklılığın yönünü tespit etmek amacıyla yapılan Tukey testine göre, 18-29 yaş arasındaki katılımcıların sosyo-ekonomik kazanımlar boyutunu daha olumsuz değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Bunun nedeninin, 18-29 yaş aralığındaki katılımcıların, turizme yönelik sosyo-ekonomik kazanımlardan yeterince yararlanamaması olduğu düşünülmektedir. Bu sonuca göre, araştırmanın 3. hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Yerel halkın eğitim durumlarına göre inanç turizme yönelik bakış açılarının farklılığını test etmek için yine ANOVA testi yapılmış ve üç boyutun da farklı değerlendirildiği tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi değişkenden kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Tukey testine göre, ön lisans mezunlarının lisans mezunlarına göre bu üç boyutu da daha olumsuz değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre araştırmanın 4. hipotezi kabul edilmiştir.

Yerel halkın gelir durumlarına göre inanç turizme yönelik bakış açılarının farklılığını test etmek için ANOVA testi yapılmış ve sosyo-ekonomik kazanımlar boyutunun farklı değerlendirildiği belirlenmiştir. Bu farklılığın hangi değişkenden kaynaklandığını belirlemek için yapılan Tukey testine göre, 1.500 TL ve altı gelire sahip olan katılımcıların 4.501-5.500 TL arası gelire sahip olanlara göre bu boyutu daha olumsuz değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Bunun nedeninin 1.500 TL ve altı gelire sahip olanların inanç turizminin sosyo-ekonomik kazanımlarından çok fazla yararlanamadığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Dolayısıyla araştırmanın 5. hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

Kastamonu'da yaşayan yerel halkın inanç turizmine yönelik bakış açılarını belirlemek ve inanç turizmi ile ilgili bakış açılarının demografik özelliklere göre farklılaşma durumlarını tespit etmek üzere gerçekleştirilen bu çalışmada, elde edilen analiz sonuçlarına göre, yerel halkın Kastamonu'da öne çıkarılması gerektiğini düşündüğü ilk üç sürdürülebilir turizm türünün, sırasıyla inanç turizmi, kültür turizmi ve doğa turizmi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar, Eykay vd, (2015) ile Usta (2005) tarafından yapılan araştırmalarla uyum içinde olmakla birlikte, bizim yaptığımız çalışmadan farklı olarak Eykay ve arkadaşlarının Antakya'da gastronomi turizminin; Usta'nın (2005) İznik'te yaptığı çalışmada da, gençlik turizmi ve 3.yaş turizminin de öne çıkarılması gereken turizm türlerinden olduğu tespit edilmiştir.

Yerel halkın inanç turizmine bakış açılarını oluşturan boyutları ortaya koymak üzere yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda, yerel halkın inanç turizmine bakış açılarını açıklayan; sosyo-ekonomik kazanımlar, turiste bakış açısı ve inanç kaynaklarının bilinirliği olmak üzere 3 boyutun ortaya çıktığı belirlenmiştir. Literatürde Büyüksalvarcı vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada bu boyutların kültür ve davranış, tanıtım ve ilgi olmak üzere 2 boyutta, Şahiner (2012) tarafından yapılan çalışmada da inanç turizminden duyulan endişe ve inanç turizminin olumlu katkıları olarak 2 boyutta açıklandığı görülmektedir.

Yerel halkın inanç turizmine bakış açılarını oluşturan boyutlara ilişkin ortalamalara bakıldığında, halkın genel yaklaşımının ılımlı olduğu, Kastamonu'da inanç kaynaklarının bilinirliği ile ilgili de orta derecede bilgisi olduğu ve inanç turizminin sosyo-ekonomik kazanımlar noktasında Kastamonu halkına yansımalarının hem kültürel olarak hem de gelir sağlama anlamında olumlu olacağı düşünülmektedir.

Yerel halkın demografik özelliklerine göre, inanç turizmine bakış açılarındaki farklılığı test etmek için yapılan t testi ve ANOVA analizleri sonucunda, yerel halkın cinsiyetlerine, medeni durumlarına, yaşlarına, eğitim durumlarına ve gelir durumlarına göre inanç turizmini farklı değerlendirdikleri, mesleklerine göre ise farklı değerlendirmedikleri ortaya çıkmıştır. Buna göre kadınlar, bekar olanlar, yaşı 18-29 aralığında olanlar, ön lisans mezunu olanlar ve geliri 1500 TL altında olanların, inanç turizmine bakış açılarının daha olumsuz oldukları tespit edilmiştir. Literatürde demografik özellikler ile inanç turizmine bakış açıları arasında farklı sonuçların çıktığı göze çarpmaktadır. Örneğin, Kervankıran ve Eryılmaz (2017) tarafından yapılan çalışmada, cinsiyete göre inanç turizmine bakış açıları arasında bir farklılık yok iken, Büyüksalvarcı vd. (2017); Şahiner (2012) ve bizim yaptığımız çalışmada, cinsiyet, yaş ve eğitim durumuna göre, inanç turizmine bakış açıları arasında farklılık tespit edilmiştir.

Elde edilen analiz sonuçları doğrultusunda inanç turizmine ilişkin öneriler şunlardır: Öncelikle inanç turizmi, Türkiye'de turizmin sürdürülebilirliğine katkı sağlayan alternatif turizm türleri arasında yer almaktadır. Çalışma kapsamında ele alınan anket sorularından hareketle Kastamonu özelinde, yerel halkın bilgede inanç turizmine öncelik verdiği, ardından sırasıyla

kültür turizmi ve doğa turizmi ile ilgilendiği belirlenmiştir. Bu bağlamda Kastamonu'da turizmin sürdürülebilirliğini sağlamak adına yapılacak yatırım planlamalarında yerel halkın görüşlerinin dikkate alınması gerektiği belirtilmelidir. Yerel halkın inanç turizmine bakış açıları, inanç turizminin sosyo-ekonomik kazanımlar boyutunda, özellikle gençlerin bu kazanımlardan faydalanması için faaliyetler gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Özellikle yerel halkın Kastamonu'nun inanç turizm kaynaklarının orta derecede bilinirliğinden hareketle, inanç turizm kaynaklarının tanıtımı konusuna ağırlık verilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte Kastamonu'nun inanç turizmine özel yerleri sembolize eden broşür, hediyelik eşya vb. ürünlerin geliştirilmesi inanç turizmine ve bunun oluşturduğu sosyo-ekonomik kazanımların artmasını sağlayacaktır. Son olarak çalışmada yer alan istatistiksel test sonuçları ışığında; inanç turizmine ve sosyo-ekonomik kazanımlarına yönelik yatırım planlamalarında özellikle kadınların, 18-29 yaş arası genç nüfusun ve düşük gelir grubunda yer alan bireylerin menfaatleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Kaynakça

- Baş, T. (2001). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Bingöl, Z. (2004). Akdeniz Bölgesinin Kültür ve İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi, *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), ss. 125-137.
- Büyüksalvarcı, A., Şapçılar, M. C., Altınışik, İ. ve Şimşek, Ç. (2017). Turizm Öğrencilerinin İnanç Turizmine Yönelik Bakış Açuları, *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 14, ss. 42-61.
- Eykay, İ., Dalgın, T. ve Çeken, H. (2015). İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından Antakya'nın Değerlendirilmesi, *Journal of Life Economics*, 2(2), ss. 59-74.
- Göktaş, L. S. (2016). Şanlıurfa ve Konya İllerinin İnanç Turizmi Potansiyelleri ve Halkın İnanç Turizmine Bakışı Açısından İki İlin Karşılaştırılması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Konya.
- Güzel, F. Ö. (2004). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Yeni Bir Dinamik: İnanç Turizmi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 2(2), ss. 87-100.
- İbret, B. Ü., Aydınöz, D. ve Uğurlu, M. (2015). Kastamonu Şehrinde Kültür ve İnanç Turizmi, *Marmara Coğrafya Dergisi*, (32), ss. 239-269.
- Kervankıran, İ. ve Eryılmaz, A. G. (2017). İnanç Turizmine Yönelik Ziyaretçi Algılarının Demografik Farklılıklar Açısından İncelenmesi: Konya Mevlana Müzesi Örneği, *Akademik Bakış Dergisi*, (59), ss. 276-296.
- Morpeth, N. D. (2011). Church Tourism And Faith Tourism Initiatives In Northern England: Implications For The Management of Religious Tourism Sites, *International Journal of Business and Globalisation*, 7(1), ss. 93-101.
- Nunnally, J. C. & Bernstein I. H. (1994). *Psychometric Theory*, Third Edition, McGraw-Hill, New York.
- Olçay, A. Ve Albuz, N. (2016). "İnanç Turizmi ve Türkiye'nin Tanıtımına Katkısı", (Ed.: Mehmet Özdemir), *Uluslararası Tanıtımda Medya ve Türkiye*, Bursa: Dora Yayıncılık.
- Sargın, S. (2006). Yalvaç'ta İnanç Turizmi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), ss. 1-18.
- Scherer, R. Wiebe, F.A., Luther, D.C.& Adams,J.S. (1988). Dimensionality of Coping Factorstability Using The Ways of Coping Questionnaire, *Psychological Report*, 62, 763-770.
- Şahiner, T. (2012). İnanç Turizmi Potansiyeli ve Halkın İnanç Turizmine Bakışı Açısından Karaman, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Konya.
- Şaman, E. (2009). Mersin İli İnanç Turizmi Açısından Değerlendirme: Mersin'de İnanç Turizmine Katılanların Profili Üzerine Bir Araştırma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Mersin.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S., (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Pearson, Boston.
- Usta, K. M. (2005). İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından İznik'in Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Balıkesir.
- Ünal, H. (2014). Batı Karadeniz Bölümünde Turistik Ürün Çeşitlendirme: İnanç Turizmi Kaynaklarının Değerlemesi Üzerine Bir Araştırma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Karabük.

Extended Abstract

Aim and Scope

The aim of this study is to determine the perspectives of local people living in Kastamonu towards belief tourism which is an important type of alternative tourism and to determine the differentiation of these perspectives according to demographic characteristics. The scope of the study consists of local people living in Kastamonu.

Methods

In this study, a descriptive research method was used and questionnaire technique was used as data collection method. The questionnaire used was collected from the research of Göktaş (2016); Şahiner (2012) and Usta. Since it is not possible to reach all the universe, sampling method was used. and convenience sampling method was applied to 400 people from Kastamonu. Due to incomplete and incorrect completion of the 15 questionnaires, the analysis were examined on 385 people. The sample size was calculated by the formula $n = Nt^2pq / d^2 (N-1) + t^2pq$ (Bas, 2001: 45) and It was understood that 385 sample size would give statistically significant results. In the study, descriptive statistical methods were used within the scope of analysis method. T test, ANOVA and Tukey tests which are the parametric tests were used to analyze the hypotheses. Besides, exploratory factor analysis was applied to test the construct validity.

Findings

According to the findings, it was determined that the scale for belief tourism consists of three dimensions as socio-economic gains, tourist perspective and awareness of belief sources. Local people's perspectives on faith tourism have been found to be generally positive. In particular, it was found that the view of the local people towards the tourists coming for faith tourism was evaluated more positively than the other dimensions. As a result of t-test and ANOVA analysis to test the differences in the perspectives of faith tourism according to the demographic characteristics of local people, it was revealed that local people evaluated belief tourism differently according to their gender, marital status, age, education level and income status, but according to their professions they did not evaluate differently. According to this, it was found that women, unmarried, age 18-29, associate degree graduates and people who have income less than 1500 TL, beliefs were found to be more negative in their view of faith tourism.

Conclusion

In this study conducted to determine the perspectives of the local people living in Kastamonu towards faith tourism and to determine the differentiation status of the perspectives regarding belief tourism according to demographic characteristics, according to the results of the analysis, it was found that the local people think should be highlighted in Kastamonu are ,faith tourism, cultural tourism and nature tourism respectively. These results are consistent with the researches made by Eykay et al. (2015) and Usta (2005). In contrast to our research, youth tourism and 3rd age tourism are also among the types of tourism that should be highlighted. According to another important result obtained; it has been revealed that the perspectives of the local people towards belief tourism differ according to gender, age, marital status, education and income. In the literature, there are different results between demographic characteristics and perspectives on belief tourism. For example, in the study conducted by Kervankıran and Eryılmaz (2017), while there is no difference between the perspectives of belief tourism by gender, Büyükalvarcı et al. (2017); Şahiner (2012) and our study found a difference between their perspectives on belief tourism according to gender, age and educational background. According to the results of the analysis, the following suggestions about faith tourism will be made. In Kastamonu, the answer given to the question of which type of tourism would you prefer to come to the fore in your region is faith tourism, cultural tourism and nature tourism respectively. Therefore, in the development point of sustainable tourism in Kastamonu, these types of tourism need to be emphasized. From the point of view of belief tourism of local people, activities should be carried out in the dimension of socio-economic gains of faith tourism, especially for young people to benefit from these gains. Particular attention should be given to the promotion of faith tourism resources, especially given the moderate public awareness of Kastamonu's faith tourism resources of local people. the development of products which is symbolized Kastamonu's faith tourism special places will increase faith tourism and its socio-economic gains.